

Wymagania na poszczególne oceny do programu nauczania „Poznać przeszłość” historii dla klasy 2 liceum ogólnokształcącego i technikum – zakres podstawowy

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny			
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:
Rozdział I. Epoka odrodzenia					
Wielkie odkrycia geograficzne	Przyczyny wielkich odkryć geograficznych Wyprawy Portugalczyków Odkrycia Hiszpanów Znaczenie wielkich odkryć geograficznych	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497–1498), Ferdynanda Magellana (1519–1522) – identyfikuje postacie Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych – wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>karawela</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488) – identyfikuje postać Bartolomeu Diasa – przedstawia osiągnięcia Bartolomeu Diasa, Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana – przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba – opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>karaka</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Vasco Núneza de Balboa (1513) – lokalizuje w czasie i przestrzeni postanowienia traktatu w Tordesillas (1494) – identyfikuje postać Vasco Núneza de Balboa – wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych – wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych – wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415) – identyfikuje postacie Juana Sebastiána Elcaño, Amerigo Vespucciego – przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata – porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia znaczenie wyprawy Amerigo Vespucciego dla ekspansji kolonialnej Europejczyków – charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy

<p>Podboje kolonialne</p>	<p>Cywilizacje prekolumbijskie Początki konkwisty w Ameryce Podbój imperium Inków Imperium portugalskie Skutki ekspansji kolonialnej Handel kolonialny</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>konkwista, konkwistador</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni podboje Hernána Cortésa (1519–1511), Francisca Pizarra (1530–1533) – przedstawia osiągnięcia Hernána Cortésa, Francisca Pizarra – wymienia cywilizacje prekolumbijskie – wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>korsarstwo, metropolia, faktoria, handel trójkątny</i> – przedstawia osiągnięcia Francisca Drake’a – przedstawia przebieg podbojów Hernána Cortésa i Francisca Pizarra – wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii – wyjaśnia, na czym polegała tzw. handel trójkątny – identyfikuje zabytki charakterystyczne dla kultur prekolumbijskich, takie jak pismo, piramidy schodkowe</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Ameryka Łacińska, Kreole</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Brazylii przez Portugalczyków (1500) – identyfikuje postacie Montezumy, Atahualpy – lokalizuje cywilizacje prekolumbijskie w czasie i przestrzeni – omawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich – wyjaśnia przyczyny sukcesów konkwistadorów w Nowym Świecie – omawia organizację i funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego – omawia zmiany w handlu wywołane europejską ekspansją kolonialną</p>	<p>– lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543) – identyfikuje postać Tupaca Amaru – przedstawia osiągnięcia Pedra Cabrala – przedstawia etapy hiszpańskich i portugalskich podbojów kolonialnych – charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy</p>
<p>Przemiany społeczno-gospodarcze w XVI wieku</p>	<p>Rozwój miast w Europie Zachodniej Początki kapitalizmu Dualizm gospodarczy</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>urbanizacja, bank, kapitalizm, dualizm gospodarczy, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna</i> – wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju gospodarczym kontynentu – wyjaśnia, dlaczego doszło do zjawiska</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>system nakładczy, manufaktura, dom bankiersko-kupiecki, giełda, inflacja, płodozmian, folwark</i> – przedstawia zmiany demograficzne, jakie zaszły w Europie w XVI w. – omawia zmiany, jakie zaszły w europejskim handlu w XVI w. – wymienia czynniki decydujące o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej – omawia rozwój gospodarczy Europy zachodniej w XVI w.</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>weksel, latyfundium, ogradzanie</i> – wyjaśnia, dlaczego rozwój miast w Europie przebiegał nierównomiernie – porównuje różne sposoby produkcji w czasach nowożytnych (warsztat rzemieślniczy, system nakładczy, manufaktura) – wyjaśnia, dlaczego w Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się inny niż w Europie</p>	<p>– charakteryzuje czynniki, które zdecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej – porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer ekonomicznych XVI-wiecznej Europy</p>

		dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.	– przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w.	Zachodniej model funkcjonowania gospodarki – wyjaśnia, jakie skutki gospodarcze i społeczne miało ogradzanie w Anglii	
Kultura i sztuka renesansu	Początki odrodzenia Literatura odrodzenia Nauka w okresie odrodzenia Architektura czasów odrodzenia Sztuka renesansu	– stosuje pojęcia <i>odrodzenie (renesans), humanizm, teoria heliocentryczna</i> – lokalizuje w czasie renesans w Europie (II poł. XV – XVI w.) – identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci – przedstawia osiągnięcia Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci – wymienia cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu	– stosuje pojęcia <i>mecenat, rewolucja naukowa</i> – lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1455) – identyfikuje postacie Williama Szekspira, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santiago – wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się druku dla rozwoju kultury i nauki – identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu – przedstawia cechy charakterystyczne literatury odrodzenia – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja naukowa doby renesansu – wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. <i>człowiek renesansu</i>	– stosuje pojęcie <i>makiawelizm</i> – identyfikuje postacie Francesca Petrarcki, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccia, Donato Bramante, Albrechta Dürera, El Greca, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Thomasa More’a – przedstawia osiągnięcia Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Thomasa More’a – przedstawia wpływ idei humanizmu na rozwój kultury i sztuki odrodzenia – omawia idee polityczne upowszechnione przez pisarzy politycznych renesansu – wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do osiągnięć antyku	– stosuje pojęcie <i>manieryzm</i> – lokalizuje w czasie pierwsze wydanie <i>O obrotach sfer niebieskich</i> Mikołaja Kopernika (1543) – identyfikuje postacie Françoisisa Rabelaisa, Miguela de Cervantesa, Miguela Serveta, Andreasa Vessaliusa, Paracelsusa, Donatella, Loena Alberti, Jana van Eycka, Rogera van der Weydena, Hironimusa Boscha, Hansa Memlinga, Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodszy, Pietera Breugela Starszego, Sofonisby Anguissola – porównuje architekturę i sztukę renesansu do osiągnięć epok poprzedzających odrodzenie
Reformacja w Europie	Przyczyny reformacji Luter i początki reformacji Luteranizm Wojny religijne	– stosuje pojęcia <i>reformacja, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm</i> – lokalizuje w czasie wystąpienie Marcina	– stosuje pojęcia <i>zbór, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, akt supremacyjny</i> – lokalizuje w czasie wojnę chłopską w Niemczech (1524–	– stosuje pojęcia <i>anabaptyzm, związek szmalkaldzki, purytanizm, tumult</i>	– identyfikuje postacie Jana Wiklefa, Jana Husa, Filipa Melanchtona, Miguela Serveta

	<p>Kalwinizm Anglikanizm Następstwa reformacji</p>	<p>Lutra (1517), zawarcie pokoju augsburskiego (1555) – identyfikuje postacie Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII – wymienia przyczyny reformacji – omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech – wyjaśnia, jakie były skutki reformacji dla Europy</p>	<p>1526), ogłoszenie aktu supremacyjnego (1534) – identyfikuje postać Tomasza Müntzera – wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w. – przedstawia osiągnięcia Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII – przedstawia okoliczności i konsekwencje wystąpienia Marcina Lutra – omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu – wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych</p>	<p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie tzw. Konfesji Augsburgskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy <i>protestanci</i> (1529) – identyfikuje postacie Karola V, Albrechta Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego – wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od katolickiej – przedstawia organizację kościoła kalwińskiego – omawia okoliczności powstania kościoła anglikańskiego – przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny chłopskiej w Niemczech</p>	<p>– omawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania reformacji – opisuje proces rozprzestrzeniania się luteranizmu i kalwinizmu w Europie – przedstawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa reformacji</p>
Kontrreformacja	<p>Reforma katolicka i kontrreformacja Sobór trydencki Inkwizycja i cenzura Wojny religijne Jezuici Zmiany w religijności po soborze trydenckim</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>kontrreformacja</i>, <i>inkwizycja</i>, <i>indeks ksiąg zakazanych</i> – lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545–1563), noc św. Bartłomieja (1572) – wymienia działania podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji – przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>reforma katolicka</i>, <i>hugenoci</i>, <i>jezuici</i> – lokalizuje w czasie powstanie zakonu jezuitów (1534), odnowienie Świętej Inkwizycji (1542), utworzenie indeksu ksiąg zakazanych (1559), ogłoszenie Edyktu nantejskiego (1598) – identyfikuje postacie Małgorzaty Walezjuszki, Henryka Burbona – przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli – przedstawia decyzje soboru trydenckiego</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę w Niderlandach (1566–1648) – identyfikuje postacie Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach – charakteryzuje działalność zakonu jezuitów – omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z hugenotami we Francji</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>gezowie</i> – identyfikuje postacie Giordana Bruna, Tomasa de Torquemady, Andrzeja Boboli – omawia zamiany w religijności katolickiej po soborze trydenckim – rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne</p>

		reformacją oraz metody ich działania	– wyjaśnia, jaką rolę odegrał zakon jezuitów w walce z reformacją		
Potęgi europejskie w XVI wieku	Wojny włoskie Podboje tureckie w Europie Konflikt hiszpańsko-angielski Wzrost potęgi Moskwy	– stosuje pojęcie <i>Wielka Armada</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni klęskę Wielkiej Armady (1588) – wyjaśnia, jakie były przyczyny rywalizacji francusko-habsburskiej i habsbursko-angielskiej	– stosuje pojęcia <i>janczarzy</i> , <i>oprycznina</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lepanto (1571) – identyfikuje postacie Sulejmana Wspaniałego, Iwana IV Groźnego – przedstawia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Iwana IV Groźnego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała oprycznina w państwie moskiewskim	– lokalizuje w czasie wojny włoskiej (1494–1559) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Pawią (1525), bitwę pod Mohaczem (1526) – identyfikuje postacie Franciszka I, Karola V Habsburga, Filipa II, Elżbiety I – opisuje przebieg wojen włoskich i ich konsekwencje – przedstawia sukcesy i porażki imperium osmańskiego podczas prób podbojów w XVI w. – omawia przebieg konfliktu hiszpańsko-angielskiego	– lokalizuje w czasie i przestrzeni rzeź mieszkańców Nowogrodu Wielkiego (1570) – identyfikuje postacie Ludwika II Jagiellończyka, Marii Tudor, Marii Stuart, Jermaka Timofiejewicza – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa moskiewskiego miał podbój Syberii
Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej					
Polityka międzynarodowa ostatnich Jagiellonów	Panowanie Jana Olbrachta i Aleksandra Jagiellończyka Panowanie Zygmunta I Starego Walka o wpływy nad Bałtykiem	– stosuje pojęcie <i>hold pruski</i> – lokalizuje w czasie hold pruski (1525) – identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta, – wskazuje główne kierunki polityki zagranicznej Zygmunta Starego – przedstawia polityczne konsekwencje holdu pruskiego	– stosuje pojęcie <i>Dominium Maris Baltici</i> – lokalizuje w czasie zjazd wiedeński (1515), wojnę pruską (1519–1521), I wojnę północną (1563–1570) – identyfikuje postacie Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Bony Sforzy – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta – omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta	– stosuje pojęcie <i>Komisja Morska</i> – lokalizuje w czasie hold Gottharda Kettlera (1561), pokój w Szczecinie (1570) – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Mołdawię (1497) – identyfikuje postacie Maksymiliana I, Gottharda Kettlera – omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię	– lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Koźminem (1497), bitwę pod Orszą (1514), bitwę pod Obertynem (1531) – identyfikuje postacie Stefana Wielkiego, Iwana III Srogięgo – przedstawia politykę zagraniczną Aleksandra Jagiellończyka – przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych

			<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny i skutki I wojny północnej – opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego w XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje stosunki polsko-habsburskie za panowania Zygmunta Starego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na Węgrzech – przedstawia okoliczności sekularyzacji Inflant 	<p>toczonych przez Zygmunta Starego z Moskwą, Krzyżakami, Mołdawią i Turcją</p>
Demokracja szlachecka	<p>Wzrost znaczenia szlachty</p> <p>Początki parlamentaryzmu</p> <p>Stan szlachecki</p> <p>Ruch egzekucyjny</p>	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>sejm walny</i>, <i>izba poselska</i>, <i>senat</i>, <i>sejmik</i>, <i>konstytucja</i>, <i>demokracja szlachecka</i> – lokalizuje w czasie przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), przywilej radomski (1505) – identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta – wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu – wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja <i>Nihil novi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>sejm zwyczajny</i>, <i>sejm nadzwyczajny</i>, <i>elekcyjność tronu</i>, <i>magnateria</i>, <i>szlachta średnia</i>, <i>rokosz</i>, <i>ruch egzekucyjny</i>, <i>wojsko kwarciane</i> – lokalizuje w czasie przywilej koszycki (1374), przywileje jedlnieńsko-krakowskie (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562–1563) – wyjaśnia, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej – opisuje kompetencje sejmu walnego – omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego – wyjaśnia, jaką rolę w polskim parlamentaryzmie pełniły sejmiki – przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>nobilitacja</i>, <i>szlachta zagrodowa</i>, <i>szlachta gołota</i>, <i>królewszczyzny</i>, – lokalizuje w czasie przywilej czerwiński (1422), warecki (1423), piotrkowski (1496) – identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego – przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w. – omawia najważniejsze przywileje nadane polskiej szlachcie przez królów – przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich – omawia rodzaje sejmów – charakteryzuje uwarstwienie stanu szlacheckiego – wyjaśnia, jakie były przyczyny narodzin ruchu egzekucyjnego – wskazuje cele ruchu egzekucyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> – lokalizuje w czasie przywilej mielnicki (1501), wojnę kokoszą (1537) – wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów – charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej

<p>Reformacja i kontrreformacja w Rzeczypospolitej</p>	<p>Luteranizm w Polsce Wzrost popularności kalwinizmu Bracia polscy i bracia czescy Tolerancja religijna Czasy kontrreformacji Unia brzeska</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>konfederacja warszawska</i> – lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573) – wymienia wyznania reformowane i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w. – wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w Rzeczypospolitej w ramach kontrreformacji</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>bracia polscy (arianie)</i>, <i>unia brzeska</i> – lokalizuje w czasie ugodę sandomierską (1570), unię brzeską (1596) – identyfikuje postacie Fausta Socyna, Piotra Skargi – wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w. – omawia akty prawne kształtujące tolerancję wyznaniową w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów – charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na postępy reformacji w Polsce</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>bracia czescy</i>, <i>dysydenci</i>, <i>unici</i>, <i>dyzunicy</i> – lokalizuje w czasie sprowadzenie jezuitów do Polski (1564) – identyfikuje postać Stanisława Hozjusza – wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii osiedlała się w Rzeczypospolitej – przedstawia rozwój luteranizmu w Polsce – omawia rozwój kalwinizmu w Polsce – przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich – omawia konsekwencje unii brzeskiej</p>	<p>– lokalizuje w czasie rozłam kalwinów i arian (1562–1565) – identyfikuje postacie Jana Łaskiego (młodszy), Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka – wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się wyznań reformowanych – przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską – wyjaśnia, w jaki sposób ustrój Polski wpływał na rozwój reformacji</p>
<p>Społeczeństwo i gospodarka Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<p>Społeczeństwo Rzeczypospolitej Miasta i rzemiosło Handel gdański Folwarki i pańszczyzna</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>burmistrz</i>, <i>poddaństwo</i>, <i>pańszczyzna</i> – charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej – przedstawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>lawa</i>, <i>trzeci ordynek</i> – przedstawia sposób funkcjonowania miast w Rzeczypospolitej – omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej w XVI w. – wyjaśnia, z czego wynikała wyjątkowa pozycja gospodarcza Gdańska w Rzeczypospolitej – omawia położenie chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>ludzie luźni</i>, <i>partacz</i>, <i>majstersztyk</i> – lokalizuje w czasie statut warecki (1423), przywilej piotrkowski (1496), wprowadzenie minimalnego wymiaru pańszczyzny (1520) – omawia rozwój miast w Rzeczypospolitej – omawia sposób funkcjonowania cechów w Rzeczypospolitej szlacheckiej – przedstawia przyczyny rozwoju gospodarki</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>monopol propinacyjny</i> – wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy – omawia rolę Gdańska w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI w.</p>

				folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta tworzyła folwarki – przedstawia sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego	
Rzeczpospolita Obojga Narodów	W czasach unii personalnej Unia lubelska Rzeczpospolita po unii lubelskiej Wieloetniczna Rzeczpospolita	– stosuje pojęcie <i>unia realna</i> – lokalizuje w czasie unię lubelską (1569) – identyfikuje postać Zygmunta Augusta – wymienia postanowienia unii lubelskiej – przedstawia skutki zjednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego	– stosuje pojęcia <i>bojarzy</i> , <i>polonizacja</i> – wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta – omawia przebieg sejmku lubelskiego w 1569 r. – opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wyjaśnia, na czym polegała polonizacja i jakie były jej skutki	– identyfikuje postać Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła – przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej – wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą – przedstawia stosunek Litwinów do unii realnej – omawia strukturę administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów	– omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów
Pierwsza wolna elekcja	Pierwsze bezkrólewie Kandydaci do polskiej korony Przebieg pierwszej elekcji Artykuły henrykowskie i <i>pacta conventa</i> Henryk Walezy na polskim tronie	– stosuje pojęcia <i>wolna elekcja</i> , <i>Artykuły henrykowskie</i> – lokalizuje w czasie pierwszą wolną elekcję (1573) – identyfikuje postać Henryka Walezjusza – wymienia postanowienia artykułów henrykowskich	– stosuje pojęcia <i>sejm konwokacyjny</i> , <i>elekcja viritim</i> , <i>sejm elekcyjny</i> , <i>sejm koronacyjny</i> , <i>pacta conventa</i> – lokalizuje w czasie ucieczkę Henryka Walezego (1574) – identyfikuje postać Anny Jagiellonki – opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji – wymienia etapy wyboru króla podczas wolnej elekcji – wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały artykuły henrykowskie	– stosuje pojęcie <i>interrex</i> – lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572) – identyfikuje postacie Jakuba Uchańskiego, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazę, Albrechta II Hohenzollerna, Ernesta Habsburga – wymienia i charakteryzuje kandydatów do korony polskiej w 1573 r. – opisuje panowanie Henryka Walezego	– stosuje pojęcia <i>konfederacja kapturowa</i> , <i>sejmik kapturowy</i> , <i>sąd kapturowy</i> – omawia sytuację w Rzeczypospolitej w okresie pierwszego bezkrólewia

<p>Panowanie Stefana Batorego</p>	<p>Drugie bezkrólewie i podwójna elekcja Konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem Reformy wewnętrzne Stefana Batorego Rozprawa z Moskwą Król i kanclerz – rola i znaczenie Jana Zamojskiego</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579–1582) – identyfikuje postać Stefana Batorego – omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>piechota wybraniecka</i> – lokalizuje w czasie elekcję Stefana Batorego (1575) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Jamie Zapolskim (1582) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana Zamojskiego – przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego – charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>banicja</i> – lokalizuje w czasie konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576–1577) – lokalizuje w czasie i przestrzeni zdobycie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581) – identyfikuje postać Samuela Zborowskiego – przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji – omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem – omawia przebieg wojny Stefana Batorego z Rosją – wyjaśnia, jaką rolę w państwie pełnił Jan Zamojski</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>infamia</i> – lokalizuje w czasie powstanie Trybunału Koronnego (1578) – identyfikuje postać Maksymiliana II – podaje przyczyny powstania opozycji wewnętrznej przeciwko Batoremu</p>
<p>Kultura i sztuka polskiego renesansu</p>	<p>Początki odrodzenia na ziemiach polskich Sztuka renesansowa w Polsce Nauka okresu renesansu Szkolnictwo na ziemiach polskich Literatura renesansowa w Polsce</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>arkada</i>, <i>attyka</i>, <i>arras</i> – lokalizuje w czasie renesansu w Polsce (XVI w.) – identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego – wymienia charakterystyczne cechy architektury renesansowej w Polsce</p>	<p>– identyfikuje postacie Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego – omawia przykłady zabytków sztuki renesansu w Polsce – charakteryzuje system szkolnictwa na ziemiach polskich – omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>literatura sowizdrzalska</i> – identyfikuje postacie Filipa Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berecciego, Santiago Gucciego, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera – wyjaśnia, skąd czerpali wzorce polscy zwolennicy idei renesansowych – przedstawia okoliczności, jakie sprzyjały rozprzestrzenianiu się idei renesansowych w Polsce</p>	<p>– identyfikuje postacie Tomasza Kłosa, Wojciecha Oczko, Józefa Strusia, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina – przedstawia osiągnięcia polskiej nauki w okresie renesansu – wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego</p>

				– wyjaśnia, jakim celom służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu	
Rozdział III. Europa w XVII w.					
Rewolucja angielska i monarchia parlamentarna	Anglia na przełomie XVI i XVII w. Rządy Stuartów Wojna domowa w Anglii Dyktatura Cromwella Restauracja Stuartów Monarchia parlamentarna	– stosuje pojęcie <i>monarchia parlamentarna</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji praw (1689) – lokalizuje w czasie i przestrzeni wojnę domową w Anglii (1642–1648) – identyfikuje postać Olivera Cromwella – wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell – przedstawia skutki rewolucji angielskiej	– stosuje pojęcia <i>Armia Nowego Wzoru</i> , <i>Akt nawigacyjny</i> , <i>chwalebna rewolucja</i> – lokalizuje w czasie egzekucję Karola I (1649), ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem protektorem (1653), wydanie aktu nawigacyjnego (1651), chwalebna rewolucja (1688) – identyfikuje postacie Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego – wymienia przyczyny rewolucji angielskiej – przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii – wyjaśnia, na czym polegała chwalebna rewolucja – wymienia postanowienia Deklaracji praw	– stosuje pojęcia <i>gentry</i> , <i>torysi</i> , <i>wigowie</i> – lokalizuje w czasie obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów (1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707) – identyfikuje postacie Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta – przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w. – przedstawia przebieg rewolucji angielskiej – charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella – omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów	– stosuje pojęcia <i>diggerzy</i> , <i>lewellerzy</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Naseby (1645) – identyfikuje postać Anny Stuart – omawia napięcia religijne i polityczne w Anglii w przededniu rewolucji – charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej – wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów
Wojna trzydziestoletnia	Rzesza Niemiecka przed wybuchem wojny trzydziestoletniej Okres czeski Okres duński Okres szwedzki Okres francuski Pokój westfalski Skutki wojny trzydziestoletniej	– lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648) – wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej – przedstawia przyczyny wojny trzydziestoletniej – omawia skutki wojny trzydziestoletniej	– stosuje pojęcia <i>Unia Protestancka</i> , <i>Liga Katolicka</i> , <i>defenestracja praska</i> – lokalizuje w czasie powstanie Unii Protestanckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia	– lokalizuje w czasie etapy wojny trzydziestoletniej: czeski (1618–1624), duński (1624–1629), szwedzki (1630–1635), francuski (1635–1648) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Białą Górą (1620), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643)	– stosuje pojęcia <i>list majestatyczny</i> , <i>edykt restytucyjny</i> – identyfikuje postacie Rudolfa II Habsburga, Ferdynanda III Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha – przedstawia cele, jakie chciały osiągnąć państwa angażujące się w wojnę trzydziestoletnią w kolejnych etapach jej trwania

			<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Gustawa II Adolfa – wymienia etapy wojny trzydziestoletniej – wyjaśnia, jaką rolę w wojnie trzydziestoletniej odegrał Gustaw II Adolf – wymienia postanowienia pokoju westfalskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina – omawia sytuację w rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny trzydziestoletniej – opisuje etapy wojny trzydziestoletniej 	
Absolutyzm we Francji	<p>Początki rządów Burbonów</p> <p>Francja kardynała Richelieu</p> <p>Rządy kardynała Mazarina</p> <p>Rządy osobiste Ludwika XIV</p> <p>Colbert i merkantylizm</p> <p>Francuska polityka zagraniczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Stany Generalne, absolutyzm</i> – lokalizuje w czasie rządy osobiste Ludwika XIV (1661–1715) – identyfikuje postacie Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – wymienia uprawnienia Ludwika XIV jako władcy absolutnego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>intendant, merkantylizm</i> – lokalizuje w czasie rządy kardynała Armanda de Richelieu (1624–1642) – identyfikuje postacie Julesa Mazarina, Jeana-Baptista Colberta – przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – charakteryzuje działalność kardynała Armanda de Richelieu – charakteryzuje rządy osobiste Ludwika XIV – wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylizmu – wymienia działania, jakie podjął Jean-Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylizmu 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>fronda, szlachta urzędnicza, polityka reunionów</i> – lokalizuje w czasie frondę (1648–1653), zniesienia Edyktu nantejskiego (1685) – lokalizuje w przestrzeni reuniony – identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki – przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii absolutystycznej – charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV – charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę francusko-hiszpańską (1701–1714) – wyjaśnia, w jaki sposób panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie – wyjaśnia, w jaki sposób społeczeństwo francuskie zareagowało na rządy absolutne – przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV – wyjaśnia, czym była tzw. polityka reunionów i jak się zakończyła dla Francji
Nowe europejskie w XVII wieku	<p>Upadek znaczenia Hiszpanii i Portugalii</p> <p>Nowe imperia kolonialne</p> <p>Zmiana układu sił nad Bałtykiem</p> <p>Kres ekspansji tureckiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683) – wymienia kraje, których pozycja w XVII w. wzrosła, i te, które utraciły 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>kompania handlowa, faktoria, Liga Święta</i> – lokalizuje w czasie zawarcie Ligi Świętej (1684) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie zniesienie zależności lennej Prus Książęcych (1657) – identyfikuje postacie Karola X Gustawa, Fryderyka Wilhelma 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie przybycie purytanów do Ameryki (1620), powstania w Portugalii i Katalonii (1640) – identyfikuje postać Karola IX Sudermańskiego

		<p>w tym czasie status mocarstw w Europie</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia nowe imperia kolonialne i wskazuje zasięg ich wpływów 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Gustawa II Adolfa – przedstawia główne kierunki ekspansji i zdobycze nowych potęg kolonialnych – wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu imperiów kolonialnych w XVII w. pełniły kompanie handlowe – omawia okoliczności zahamowania ekspansji tureckiej w Europie w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego w XVII w. Hiszpania i Portugalia utraciły polityczne znaczenie – wyjaśnia, co spowodowało, że Szwecja i Prusy stały się liczącą potęgą w rejonie Bałtyku – przedstawia przyczyny zakończenia tureckiej ekspansji w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia proces budowania potęgi Szwecji i Prus w XVII w.
Kultura Europy w XVII wieku	<p>Barok</p> <p>Barok w malarstwie i rzeźbie</p> <p>Architektura doby baroku</p> <p>Sztuka w krajach protestanckich</p> <p>Literatura, muzyka i teatr</p> <p>Nauka w XVII wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>barok</i> – lokalizuje w czasie barok w Europie (k. XVI – p. XVIII w.) – identyfikuje postacie Galileusza, Izaaka Newtona – wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>empiryzm</i>, <i>racjonalizm</i> – identyfikuje postacie Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijn, Moliera, Jana Sebastiana Bacha, Francisca Bacona, Kartezjusza – wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików – przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby barokowej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>malarstwo iluzjonistyczne</i>, <i>rokoko</i>, – identyfikuje postacie Caravaggia, Diega Velázquez, Johannesesa Keplera – wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw – charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku – omawia myśl filozoficzną epoki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Artemisi Gentileschi, Fransa Hals, Jana Vermeera van Delft, Judith Leyster, Calderona de la Barci, Lope de Vegi, Jerzego Fryderyka Haendela, Claudia Monteverdiego – przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku
Rozdział IV. Rzeczpospolita w XVII w.					
Początki rządów Wazów w Rzeczypospolitej	<p>Podwójna elekcja</p> <p>Początki panowania Zygmunta III Wazy</p> <p>Wojna o Inflanty</p> <p>Rokosz Zebrzydowskiego</p> <p>Polityka zagraniczna Zygmunta III Wazy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>husaria</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627) – identyfikuje postać Zygmunta III Wazy 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie elekcję Zygmunta III Wazy (1587), rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608), wojnę o ujście Wisły (1626–1629) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Starym Targu (1629) i jego postanowienia, rozejm w 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>regaliści</i>, <i>popularyści</i> – lokalizuje w czasie unię polsko-szwedzką (1592–1599), bitwę pod Guzowem (1607) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie bitwę pod Bieczyną (1588) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod bitwą pod Czarnem (1627) – identyfikuje postacie Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego

	Wojna o ujście Wisły	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych odgrywała husaria – wymienia cele polityki zagranicznej Zygmunta III Wazę 	<ul style="list-style-type: none"> Sztumskiej Wsi (1635) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Mikołaja Zebrzydowskiego, Gustawa Adolfa – przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy – wyjaśnia, jaką rolę podczas elekcji i w pierwszych latach panowania Zygmunta III Wazy odegrał Jan Zamojski – wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty – omawia skutki wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty – przedstawia skutki wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły 	<ul style="list-style-type: none"> Kokenhausen (1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), bitwę pod Trzycianą (1629) – identyfikuje postać Krzysztofa „Pioruna” Radziwiłła – omawia okoliczności i przebieg elekcji w 1587 r. – wymienia atuty kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego – omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty – przedstawia przebieg i skutki rokосу Zebrzydowskiego – opisuje przebieg wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolenie szlachty – omawia, jak doszło do rokосу Zebrzydowskiego
Wojny z Moskwą w pierwszej połowie XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> Wielka Smuta Czas dymitriad Wojna Rzeczypospolitej z Moskwą Utrata Kremla przez Polaków Wojna o Smoleńsk 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>dymitriady</i> – lokalizuje w czasie I dymitriadę (1604–1606) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610) – identyfikuje postacie Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy – wymienia przyczyny dymitriad – przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w I połowie XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609–1619) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Dywilinie (1619) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa – opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją – omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>patriarchat</i>, <i>Wielka Smuta</i> – lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598–1613), rządy Polaków w Moskwie (1610–1612) – identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Dymitra II Samozwańca, Wasyla Szujskiego – omawia przebieg i skutki I dymitriady – przedstawia przebieg i skutki II dymitriady – wymienia cele polityki wschodniej państwa polsko- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>lisowczycy</i> – identyfikuje postać Fiodora I, Dymitra – wyjaśnia, jak doszło do Wielkiej Smuty w Rosji – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polacy utracili władzę na Kremlu – omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen ze Szwecją i Rosją w I połowie XVII w.

				litewskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV	
Wojny z Turcją w pierwszej połowie XVII wieku	Sytuacja na kresach Rzeczypospolitej Problem tatarski Przyczyny wojen z Turcją Cecora i Chocim	– stosuje pojęcie <i>przedmurze chrześcijaństwa</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621) – wskazuje na mapie obszary Ukrainy – wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich – wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa	– stosuje pojęcia <i>Dziki Pola, ataman, jasyr</i> – identyfikuje postacie Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza – omawia okoliczności wybuchu wojny polsko-tureckiej za panowania Zygmunta III Wazy – przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620–1624	– stosuje pojęcia <i>Zaporoże, Sicz</i> – lokalizuje w czasie pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ochmatowem (1644) – wskazuje na mapie Zaporozie, chanat krymski – przedstawia organizację wewnętrzną Kozaków – wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała militarna aktywność Tatarów i Kozaków	– omawia sytuację społeczno-polityczną na kresach Rzeczypospolitej
Powstanie kozackie	Przyczyny powstań kozackich Wybuch powstania Chmielnickiego od Zbaraża do Batoha Wojna z Moskwą	– lokalizuje w czasie powstanie Chmielnickiego (1648–1658) – identyfikuje postacie Bohdana Chmielnickiego, Jana Kazimierza Wazę – wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie – przedstawia skutki powstania Chmielnickiego	– stosuje pojęcie <i>rejestr kozacki</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejasławiu (1654), unię w Hadziaczu (1658), rozejm w Andruszowie (1667) i jego postanowienia – identyfikuje postać Jeremiego Wiśniowieckiego – przedstawia przyczyny, powstania Chmielnickiego – wyjaśnia, jakie były postanowienia i skutki ugody w Perejasławiu – wymienia postanowienia unii w Hadziaczu i jej konsekwencje	– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod oblężenie Zbaraża (1649), ugodę zborowską (1649), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Białą Cerkwią (1651), bitwę pod Batohem (1652), ugodę w Żwańcu (1653), bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660) – identyfikuje postać Iwana Wyhowskiego – omawia przebieg powstania Chmielnickiego – wymienia postanowienia ugody zborowskiej i jej konsekwencje – omawia przebiegi skutki wojny z Rosją o Ukrainę	– wyjaśnia, jaki wpływ na bunt kozackie miało poczucie odrębności wyznaniowej i etnicznej – wyjaśnia, jakie cechy armii kozackiej sprawiły, że była ona pożądaną siłą zbrojną na kresach Rzeczypospolitej

<p>Potop szwedzki i kryzys Rzeczypospolitej</p>	<p>Przyczyny szwedzkiej napaści Potop szwedzki Wojna wyzwolenicza ze Szwecją Zniszczenia wojenne Plany reform Jana Kazimierza Zmiany ustrojowe Sytuacja wyznaniowa Rokosz Lubomirskiego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>oligarchia magnacka, liberum veto</i> – lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie <i>liberum veto</i> (1652), potop szwedzki (1655–1660) – identyfikuje postacie Jana Kazimierza, Stefana Czarnieckiego – wymienia przyczyny potopu szwedzkiego – opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>wojna partyzancka, wojna podjazdowa, ksenofobia</i> – lokalizuje w czasie pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668) – lokalizuje w czasie i przestrzeni kapitulację pod Ujściem (1655), ugodę w Kiejdanach (1655), obronę Jasnej Góry (1655), bitwę pod Warką (1656) – identyfikuje postacie Karola X Gustaw, Władysława Sicińskiego – przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza – wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami – omawia taktykę, jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami – przedstawia postanowienia pokoju w Oliwie – wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania parlamentaryzmu polskiego miało liberum veto</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>śluby lwowskie</i> – lokalizuje w czasie traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz Lubomirskiego (1665) – identyfikuje postacie Janusza Radziwiłła, Hieronima Radziejowskiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego – przedstawia przebieg potopu szwedzkiego – przedstawia okoliczności zawarcia traktatu w Radnot i jego postanowienia – wymienia postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla Rzeczypospolitej – przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Lubomirskiego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> – lokalizuje w czasie wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątłami (1666) – opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów – charakteryzuje sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w. – wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.</p>
<p>Panowanie Jana III Sobieskiego</p>	<p>Król „Piast” – Michał Korybut Wiśniowiecki Wojna z Turcją Elekcja Jana III Sobieskiego i walki z Turcją Wyprawa wiedeńska</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683) – identyfikuje postać Jana III Sobieskiego – omawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie Ligi Świętej (1684) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), pokój Grzymałtowskiego (1686) i jego postanowienia, pokój w</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>malkontenci, faksja</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Podhajcami (1667), kapitulację Kamieńca Podolskiego (1672), rozejmu w Żurawnie (1676)</p>	<p>– identyfikuje postać Piotra Doroszenki – wymienia postanowienia rozejmu w Żurawnie – wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją</p>

	Późne lata panowania Jana III Sobieskiego	wiedeńskiej Jana III Sobieskiego	Karłowicach (1699) i jego postanowienia – identyfikuje postać Michała Korybuta Wiśniowieckiego – przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego – przedstawia rolę Jana Sobieskiego w wojnach polsko-tureckich – wymienia postanowienia pokoju w Buczaczu – przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa – wymienia postanowienia pokoju Grzymułtowskiego – przedstawia postanowienia pokoju w Karłowicach	i jego postanowienia, bitwę pod Parkanami (1683), – identyfikuje postać Marii Kazimiery d'Arquien – omawia panowanie Michała Korybuta Wiśniowieckiego – wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg – omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego – charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w. – wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita zaangażowała się w działalność Ligi Świętej – przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla Rzeczypospolitej i Europy	– opisuje sytuację wewnętrzną i położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696 – przedstawia, jak zmieniały się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego
Barok i sarmatyzm w Rzeczypospolitej	Początek baroku w Rzeczypospolitej Sztuka barokowa Literatura polskiego baroku Nauka i oświata Sarmatyzm	– stosuje pojęcie <i>sarmatyzm</i> – lokalizuje w czasie barok w Polsce (k. XVI–poł. XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.) – wymienia cechy charakterystyczne kultury sarmatyzmu	– stosuje pojęcie <i>orientalizacja</i> – identyfikuje postacie Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska – przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i literatury baroku w Polsce – wyjaśnia, dlaczego sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej	– identyfikuje postacie Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza – omawia okoliczności upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób przywiązanie do katolicyzmu wpływało na rozwój sztuki baroku w Polsce – wyjaśnia wpływ szlachty na sztukę i literaturę baroku w Polsce	– identyfikuje postacie Macieja Kazimierza Sarbieńskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława Potockiego, Kaspra Niesieckiego – określa, jaki wpływ na architekturę polskiego baroku miał mecenat królewski, kościelny i magnacki

					– omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w.
Rozdział V. Europa i świat w okresie oświecenia					
Przemiany gospodarcze i społeczne w XVIII wieku	<p>Eksplozja demograficzna</p> <p>Rozwój gospodarczy Wielkiej Brytanii</p> <p>Revolucja przemysłowa</p> <p>Maszyna parowa</p> <p>Skutki rewolucji przemysłowej</p> <p>Nowe idee ekonomiczne</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja</i></p> <p>– przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w.</p> <p>– przedstawia skutki rewolucji przemysłowej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>rewolucja agrarna, liberalizm gospodarczy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769)</p> <p>– identyfikuje postacie Jamesa Watta, Adama Smitha</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej</p> <p>– wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji</p> <p>– omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>arystokracja pieniądza, kameralizm, fizjokratyzm, leseferyzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie skonstruowanie mechanicznej przędzarki (1764)</p> <p>– identyfikuje postać François Quesnaya</p> <p>– przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w.</p> <p>– omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii</p> <p>– omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w.</p>	<p>– lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733)</p> <p>– identyfikuje postacie Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa</p> <p>– omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w.</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób XVIII-wieczne koncepcje ekonomiczne odbiegały od zasad merkantylnizmu</p>
Oświecenie	<p>Geneza oświecenia</p> <p>Główne idee oświeceniowe</p> <p>Nauka i szkolnictwo</p> <p>Literatura piękna i prasa</p> <p>Literatura polityczna</p> <p>Sztuka czasów oświecenia</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>oświecenie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie oświecenie w Europie (XVIII w.)</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>racjonalizm, empiryzm, umowa społeczna, trójpodział władzy, klasycyzm</i></p> <p>– identyfikuje postacie Benjamina Franklina, Johna Locka, Karola Monteskiusza, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>deizm, ateizm, prawa naturalne</i></p> <p>– identyfikuje postacie Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Denisa Diderota, Andersa Celsjusza</p> <p>– przedstawia genezę oświecenia</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>masoneria, sentymentalizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie Karola Linneusza, Daniela Defoe, Jacquesa i Josepha Montgolfiera, Gabriela Fahrenheita, Jacquesa–Louisa Davida</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje główne idee oświeceniowe - wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej - charakteryzuje myśl polityczną epoki oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia - wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w epoce oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia osiągnięcia naukowe epoki oświecenia - przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele
Absolutyzm oświecony w XVIII wieku	<p>Idea absolutyzmu oświeconego</p> <p>Rosja za rządów Piotra Wielkiego</p> <p>Rosja za czasów Katarzyny II Wielkiej</p> <p>Prusy nowym mocarstwem</p> <p>Austria i Habsburgowie</p> <p>Absolutyzm oświecony Habsburgów</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>absolutyzm oświecony</i> - lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721) - identyfikuje postacie Piotra I Wielkiego, Katarzyny II - wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>józefinizm</i> - lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie Królestwa Prus (1701), wojnę siedmioletnią (1756–1763) - identyfikuje postacie Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II - wyjaśnia, co skłoniło XVIII-wiecznych władców absolutnych do podjęcia reform w ich państwach - omawia reformy Piotra I Wielkiego i Katarzyny II Wielkiej - wymienia reformy Marii Teresy i Józefa II 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia <i>sankcja pragmatyczna, państwo policyjne</i> - lokalizuje w czasie ogłoszenie sankcji pragmatycznej (1713) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Połtawą (1709) - identyfikuje postacie Fryderyka I Hohenzollerna, Karola VI - przedstawia osiągnięcia Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II - wyjaśnia, jakie cele przyświecały Piotrowi I Wielkiemu i Katarzynie II Wielkiej - opisuje proces budowania państwa absolutyzmu oświeconego w Prusach 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie wcielenie chanatu krymskiego do Rosji (1763) - wyjaśnia, w jakich okolicznościach wydano w Austrii sankcję pragmatyczną - porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii
Powstanie Stanów Zjednoczonych	<p>Kolonie brytyjskie w Nowym Świecie</p> <p>Konflikt z władzami brytyjskimi</p> <p>Wojna o niepodległość</p> <p>Konstytucja Stanów Zjednoczonych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia <i>państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat</i> - lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia <i>Karta Praw, republikanie, demokraci</i> - lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775–1783) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781) 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>ustawa stemplowa</i> - lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy stemplowej (1765) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie ogłoszenie ustawy o herbacie (1773), I kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787)

		<p>1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona – wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi – przedstawia założenia Deklaracji niepodległości 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki – wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu kolonistów przeciwko władzom metropolii – przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych – omawia założenia Karty Praw – omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych 	<p>Saratogą (1777), postanowienia pokoju w Wersalu (1783)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Thomasa Jeffersona, – omawia przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych – wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych – wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775) – przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej – wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne
<p>Rewolucja francuska</p>	<p>Francja za Ludwika XVI Zwołanie Stanów Generalnych Wybuch rewolucji Zmiana ustroju Francji</p>	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela</i>, <i>monarchia konstytucyjna</i> – lokalizuje w czasie szturm na Bastylię (14 VII 1789), uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789) – identyfikuje postać Ludwika XVI – wymienia przyczyny rewolucji francuskiej – wymienia postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>burżuazja</i>, <i>Zgromadzenie Narodowe</i>, <i>jakobini</i>, <i>kordelierzy</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789) – identyfikuje postacie Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre’a, Georges’a Dantona – omawia strukturę francuskiego społeczeństwa stanowego – przedstawia wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji – wymienia pierwsze reformy konstytuanty 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Zgromadzenie Konstytucyjne (konstytuanta)</i>, <i>wielka trwoga</i> – lokalizuje w czasie otwarcie Stanów Generalnych (V 1789), powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstytuanty (VII 1789), ogłoszenia pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791) – identyfikuje postacie Emmanuela-Josepha Sieyès’a, Josepha Marie de La Fayette’a, Jean-Paula Marata – wymienia cele polityczne i społeczne stanu trzeciego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>sankiuloci</i> – lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789) – charakteryzuje sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Francji za panowania Ludwika XVI – wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Stany Generalne – przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r.

				– przedstawia obozy polityczne ukształtowane w konstytuancie	
Republika Francuska	Wojna z Austrią i Prusami Upadek monarchii Skutki egzekucji króla Dyktatura jakobinów Przewrót termidoriański i dyktatoriat Znaczenie rewolucji	– stosuje pojęcia <i>dyktatura jakobinów</i> , <i>wielki terror</i> , <i>przewrót termidoriański</i> – lokalizuje w czasie dyktaturę jakobinów (IV 1793–VII 1794), przewrót termidoriański (VII 1794) – identyfikuje postać Maximiliena Robespierre’a – przedstawia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów – przedstawia skutki rewolucji francuskiej	– stosuje pojęcia <i>Konwent Narodowy</i> , <i>Komitet Ocalenia Publicznego</i> , <i>Trybunał rewolucyjny</i> , <i>dyktatoriat</i> – lokalizuje w czasie proklamowanie republiki we Francji (IX 1792), utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793) – omawia okoliczności upadku monarchii we Francji – przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny – wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego i jakie były jego konsekwencje	– stosuje pojęcia <i>żyrondyści</i> , <i>górale</i> , „ <i>bagno</i> ”, <i>powstanie w Wandei</i> – lokalizuje w czasie wybuch wojny Francji z Austrią (IV 1792), ścięcie Ludwika XVI (I 1793), ogłoszenie dekretu o podejrzanych (1793), ogłoszenie konstytucji roku III (1795) – przedstawia przyczyny wojny rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami – omawia okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia dyktatury jakobinów	– lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch powstania w Wandei (1793) – przedstawia stosunek państw europejskich do rewolucji we Francji – przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI
Rozdział VI. Kryzys i upadek Rzeczypospolitej					
Czasy saskie	Panowanie Augusta II Mocnego Polityka zagraniczna Sejm Niemy i jego znaczenie Podwójna elekcja 1733 roku Panowanie Augusta III Dążenia reformatorskie	– stosuje pojęcie <i>Collegium Nobilium</i> – lokalizuje w czasie obrady sejmu niemego (1717) – identyfikuje postacie Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego – wymienia cele polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu	– stosuje pojęcia <i>Sejm Niemy</i> , <i>Familia</i> – lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721), zawarcie traktatu Loewenwolda (1732), założenie Collegium Nobilium (1740) – identyfikuje postacie Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego – przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego – przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej	– stosuje pojęcie <i>republikanci</i> – lokalizuje w czasie elekcję Augusta II Mocnego (1697), konfederację warszawską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733), wojnę o sukcesję polską (1733–1736) – identyfikuje postać Karola XII	– lokalizuje w czasie bitwę pod Poltawą (1709), pokój w Nystad (1721) – identyfikuje postać Franciszka Ludwika Contiego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny – przedstawia okoliczności i skutki podwójnej elekcji w 1733 r.

		<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postanowienia sejmu niemego 	<ul style="list-style-type: none"> w okresie wielkiej wojny północnej – omawia zjawisko ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w. – wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentaryzmu polskiego za panowania Augusta III 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną – charakteryzuje panowanie Augusta III – przedstawia projekty reform społecznych i politycznych w I połowie XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje sposób sprawowania władzy przez obu królów z dynastii Wettinów
Początki panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego	<ul style="list-style-type: none"> Nowy układ sił Ostatnia elekcja Pierwsze reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego Sprawa dysydentów Konfederacja barska I rozbiór Rzeczypospolitej Sejm rozbiorowy 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Szkoła Rycerska</i>, <i>konfederacja barska</i>, <i>Komisja Edukacji Narodowej</i> – lokalizuje w czasie elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), konfederację barską (1768–1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773) – lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772) – identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II – charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego – wymienia prawa kardynalne 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>dysydenci</i>, <i>prawa kardynalne</i>, <i>Rada Nieustająca</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Szkoły Rycerskiej (1765), uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy (1773–1775) – identyfikuje postać Józefa Pułaskiego – przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego – wymienia reformy sejmu konwokacyjnego – wyjaśnia, w jaki sposób problem dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej – wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773–1775 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>konfederacja w Radomiu</i> – lokalizuje w czasie konfederację Torunia, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767–1768), powołanie Rady Nieustającej (1775) – identyfikuje postacie Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego – omawia przebieg ostatniej elekcji w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na uchwaleniu tzw. praw kardynalnych – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej – omawia okoliczności przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III – wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatowskiego – opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej
Oświecenie w Rzeczypospolitej	Początki oświecenia na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>oświecenie stanisławowskie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych</i>, <i>obiady czwartkowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie założenie Teatru Narodowego (1765) 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Jana Piotra

	<p>Edukacja i nauka Mecenat królewski i sztuki piękne Literatura oświecenia w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie oświecenie w Rzeczypospolitej (poł. XVIII – pocz. XIX w.), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773) - identyfikuje postacie Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta Canaletta - wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce - wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie utworzenie Collegium Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powstanie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych (1775) - identyfikuje postacie Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza - przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego - charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia - przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca, Stanisława Trembeckiego - omawia początki oświecenia na ziemiach polskich - omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia - wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce - przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego 	<p>Norblina, Franciszka Karpińskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce - wyjaśnia, dlaczego idee oświeceniowe pojawiły się w Rzeczypospolitej z opóźnieniem
Sejm Wielki	<p>Rzeczpospolita po I rozbiorze Zmiana sytuacji w Europie Początek obrad Sejmu Wielkiego Pierwsze reformy Sejmu Wielkiego Sejm Czteroletni</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia <i>Sejm Wielki, Sejm Czteroletni</i> - lokalizuje w czasie początek obrad Sejmu Wielkiego (X 1788) - identyfikuje postacie Katarzyny II, Stanisława Augusta Poniatowskiego - wymienia pierwsze reformy Sejmu Wielkiego - wymienia reformy sejmu z 1791 r. 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia <i>protektorat, ofiara wieczysta</i> - lokalizuje w czasie uchwalenie tzw. ofiary wieczystej (1789), ustawę o sejmikach (III 1791), Prawo o miastach królewskich (IV 1791) - identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego - wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki - charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy - omawia reformy Sejmu Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia <i>rządy królewsko-ambadorskie, czarna procesja</i> - lokalizuje w czasie likwidację Rady Nieustającej (1789), tzw. czarną procesję (1789), przymierze z Prusami (1790) - identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapichy, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Jana Dekerta 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie spotkanie w Kaniowie (1787) - charakteryzuje sytuację Rzeczypospolitej po I rozbiorze - wyjaśnia, jakie znaczenie dla planów reform ustrojowych miał zjazd w Kaniowie

				<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni 	
Konstytucja 3 maja	<p>Uchwalenie Konstytucji 3 maja</p> <p>Postanowienia Konstytucji 3 maja</p> <p>Konfederacja targowicka</p> <p>Wojna w obronie Konstytucji 3 maja</p> <p>II rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>konfederacja targowicka</i> – lokalizuje w czasie uchwalenie Konstytucji 3 maja (1791), konfederację targowicką (1792) – lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793) – identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki – wymienia postanowienia Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie wojna w obronie konstytucji – lokalizuje w czasie wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792–1793), sejm rozbiorowy w Grodnie (1793) – identyfikuje postacie Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Seweryna Rzewuskiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Józefa Poniatowskiego – charakteryzuje zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone na mocy Ustawy rządowej – wymienia postanowienia sejmu grodzieńskiego z 1793 r. – opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792) – identyfikuje postać Szymona Kossakowskiego – przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja – wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościenne – omawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej – przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja – przedstawia okoliczności II rozbioru Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta – przedstawia stosunek społeczeństwa do Konstytucji 3 maja
Upadek Rzeczypospolitej	<p>Sytuacja w Rzeczypospolitej po II rozbiorze</p> <p>Wybuch powstania kościuszkowskiego</p> <p>Insurekcja kościuszkowska</p>	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>insurekcja</i> – lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794–1795) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Uniwersał polaniecki</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału polanieckiego (V 1794) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Rada Najwyższa Narodowa</i> – lokalizuje w czasie wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Ignacego Działyńskiego, Fryderyka Wilhelma II – omawia cele i działalność emigracji niepodległościowej

	Upadek powstania Koniec Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Racławicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795) – identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki – przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego – omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 1794) – identyfikuje postacie Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Aleksandra Suworowa – przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki – wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego – opisuje zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795) – identyfikuje postać Tomasza Wawrzeckiego – charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiórze – przedstawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego – omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła Rada Najwyższa Narodowa 	
Rozdział VII. Epoka napoleońska					
Od konsulatu do cesarstwa	Rządy dyktatoratu Koniec I koalicji antyfrancuskiej Napoleon w Egipcie Zamach stanu 18 brumaire'a Reformy Napoleona Kodeks Napoleona Napoleon cesarzem Francuzów	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Kodeks Napoleona</i> – lokalizuje w czasie wydanie Kodeksu Napoleona (1804), koronację cesarską Napoleona (1804) – identyfikuje postać Napoleona Bonaparte – wymienia reformy Napoleona Bonaparte – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie Kodeksu Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>dyktatoriat, konsul, konkordat</i> – lokalizuje w czasie rządu dyktatoratu (1794–1799), rządu konsulatu (1799–1804), konkordat z papieżem (1801) – przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonaparte – charakteryzuje rządy dyktatoratu – charakteryzuje rządy konsulatu – opisuje okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona jako cesarza Francuzów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>zamach stanu 18 brumaire'a, plebiscyt</i> – lokalizuje w czasie pokoju w Campo Formio (1797), bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire'a (1799) – wskazuje na mapie państwa II koalicji antyfrancuskiej – identyfikuje postacie Jeana-François'a Champolliona, Józefiny – przedstawia postanowienia pokoju z Campo Formio 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie powstanie II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799) – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyktatoratu – przedstawia okoliczności zakończenia wojny Francji z I koalicją antyfrancuską

				<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu – opisuje okoliczności przewrotu 18 brumaire’a 	
Cesarstwo francuskie Napoleona	Wojna z III koalicją Wojna z IV koalicją Szczyt potęgi napoleońskiej	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>blokada kontynentalna</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805) – identyfikuje postać Napoleona I – wyjaśnia, na czym polegała tzw. blokada kontynentalna i jakie miała przynieść skutki 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie „<i>bitwa trzech cesarzy</i>” – lokalizuje w czasie ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Franciszka II, Aleksandra I – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz – wymienia postanowienia pokoju w Tylży – wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Związek Reński</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Trafalgarem (1805), bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu (1805) i jego postanowienia, bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Iławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod Wagram (1809), zajęcia Hiszpanii przez Napoleona (1808) – identyfikuje postacie Horacego Nelsona, Marii Ludwiki – wskazuje na mapie państwa III i IV koalicji antyfrancuskiej – przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I – wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu – wyjaśnia, dlaczego w 1809 r. Napoleon osiągnął szczyt swojej potęgi 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie zawiązanie III koalicji antyfrancuskiej (1805), powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806) – omawia przebieg wojny Francji z III koalicją antyfrancuską – przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską
Upadek Napoleona	Przyczyny wojny z Rosją Wyprawa na Moskwę Upadek Napoleona 100 dni Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Wielka Armia</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Napoleona na Moskwę (1812–1813) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>taktyka spalonej ziemi</i>, „<i>bitwa narodów</i>” – lokalizuje w czasie abdykację Napoleona (1814), 100 dni Napoleona (1815) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie „<i>druga wojna polska</i>” – lokalizuje w czasie pokój paryski (1814) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie powstanie VII koalicji antyfrancuskiej (1815) – wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo francuskie poparło powrót Napoleona w 1815 r.

		<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją - wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r. 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815) - identyfikuje postacie Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa - wyjaśnia, na czym polegała potęga Wielkiej Armii - przedstawia konsekwencje bitwy pod Waterloo 	<ul style="list-style-type: none"> Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812) - omawia przebieg wyprawy Napoleona I na Moskwę - przedstawia czynniki, które zadecydowały o klęsce wyprawy - wyjaśnia, jakie znaczenie dla walczących stron miała bitwa pod Lipskiem 	
Polacy w wojnach napoleońskich	<ul style="list-style-type: none"> Utworzenie Legionów Polskich Walki we Włoszech Kryzys idei legionowej Znaczenie Legionów Polskich 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Legiony Polskie</i> - lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797) - identyfikuje postacie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego - omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Legia Naddunajska</i> - lokalizuje w czasie utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), wysłanie polskich oddziałów na Santo Domingo (1802) - identyfikuje postać Karola Kniaziewicza - opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech - przedstawia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie utworzenie pokój w Lunéville (1801) - opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich - przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu Kościuszkowskim i III rozbiore Rzeczypospolitej - wyjaśnia, dlaczego spadło zainteresowanie Francji wykorzystaniem potencjału militarnego Legionów Polskich
Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> Powstanie Księstwa Warszawskiego Ustrój Księstwa Warszawskiego Trudności i sukcesy Księstwa Warszawskiego Wojna z Austrią Upadek Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie ogłoszenie konstytucji Księstwa Warszawskiego (1807), powstanie Królestwa Polskiego (1815) - lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo Warszawskie (1807-1812) - identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego - charakteryzuje ustrój Księstwa warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>dekret grudniowy</i> - lokalizuje w czasie pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy (1807), - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raszynem (1809), bitwę pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813) - identyfikuje postać Józefa Poniatowskiego - wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu Księstwa 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Komisja Rządząca</i> - lokalizuje w czasie powołanie Komisji Rządzącej (1807), bitwę pod Frydlandem (1807) - lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Schönbrunn (1809) i jego postanowienia - identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Fryderyka Augusta I 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia organizację władz na ziemiach polskich zajętych przez wojska napoleońskie w 1807 r. - wyjaśnia, czemu Księstwo Warszawskie nie było w pełni suwerennym ośrodkiem państwowości polskiej

		<ul style="list-style-type: none"> - wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim 	<p>Warszawskiego odegrał Jan Henryk Dąbrowski</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Tylży - przedstawia sukcesy i problemy funkcjonowania Księstwa Warszawskiego - omawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego - omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje 	
--	--	---	---	---	--